

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Základní principy nové právní úpravy správního soudnictví

Jak jsem již zmínil ve svém článku publikovaném na internetových stránkách e-prava po názvem „Cesta k nové právní úpravě správního soudnictví...“, nový model českého správního soudnictví se zcela zásadně (princiálně) odlišuje od právní úpravy platné od počátku 90.let. Pokusme se tedy nyní stručně vymezit základní znaky nové právní úpravy.

Jak jsem již zmínil ve svém článku publikovaném na internetových stránkách e-prava po názvem „Cesta k nové právní úpravě správního soudnictví...“, nový model českého správního soudnictví se zcela zásadně (princiálně) odlišuje od právní úpravy platné od počátku 90.let. Pokusme se tedy nyní stručně vymezit základní znaky nové právní úpravy.

1. S účinností od 1.1.2003 „správní“ soudy na podkladě žalobního návrhu přezkoumávají pravomocná správní rozhodnutí v tzv. plné jurisdikci, tedy jak po stránce skutkové - kdy se zkoumá např. otázka, zda správní orgán úplně a správně zjistil skutkový stav, tvořící podklad pro jeho rozhodnutí, zda takto zjištěný skutkový stav i správně vyhodnotil atd.- tak i po stránce právní. Právě tato důsledná orientace na skutkové posouzení věci při soudním přezkumu správních rozhodnutí znamená významnou odchylku od dosud uplatňovaného modelu správního soudnictví, které umožňovalo pouze kontrolu zákonnosti správních aktů veřejné správy. Přezkum správních aktů i po stránce skutkové představuje rovněž ústupek požadavku článku 6 odst. 1 Evropské úmluvy na ochranu lidských práv, který byl Evropským soudem pro lidská práva se sídlem ve Štrasburku interpretován tak, že jakékoliv rozhodování o „občanských právech a závazcích a trestním obvinění“ musí být alespoň v jedné instanci svěřeno „nezávislému a nestrannému tribunálu“, který o věci rozhodne v plné jurisdikci. Evropský soud pro lidská práva interpretuje pojem „občanská práva a závazky a trestní obvinění“ velmi široce. Pod pojem trestní obvinění je tak řazeno např. rozhodování o přestupcích, které u nás již tradičně náleží do kompetence správního orgánu. Na tomto místě třeba dále uvést, že judikatura Evropského soudu je pro Českou republiku závazná, a je také prostřednictvím propracovaného mechanismu Evropské úmluvy i vynutitelná. Zobecnělá pravidla obsažená v publikovaných rozhodnutích tohoto mezinárodního soudního orgánu tak mají fakticky stejnou (snad i větší) váhu, než normy ústavního pořádku našeho státu.

2. Významné změny nastaly i v organizaci správního soudnictví. Byl zřízen dle požadavku článku 91 odst. 1 Ústavy Nejvyšší správní soud. Dále došlo na úrovni krajských soudů k vytvoření specializovaných senátů, které rozhodují v prvním stupni o většině věcí náležejících do agendy správního soudnictví. Rozdíl vůči dosavadní úpravě pak spočívá v tom, že „správní“ soudci, ač jsou i nadále začleněni do organizace obecných soudů, nemohou být nyní zařazeni rozvrhem práce k vyřizování běžné civilní agendy, tedy „nesprávních věcí“ a mohou se tak lépe specializovat na problematiku správního práva. Proti rozhodnutí krajských „správních“ soudů jsou přípustné pouze mimořádné opravné prostředky. Jedním z nich je tzv. kasační stížnost, o které rozhoduje Nejvyšší správní soud. Nejvyšší správní soud také rozhoduje u vymezeného okruhu věcí v první instanci.

3. Došlo k významnému rozšíření kompetence správních soudů. Zatímco dle dříve platné právní úpravy obsažené v hlavě V. občanského soudního řádu byly zásadně přezkoumávány pouze rozhodnutí orgánů veřejné správy, bez ohledu na skutečnost, zda byla vydána ve správním řízení

podle správního řádu či nikoliv, nyní je okruh kompetencí správního soudnictví mnohem širší. Správním soudům tak byla svěřena pravomoc spočívající v přezkoumávání následujícího výčtu činností správních orgánů (viz. § 4 zákona č. [150/2002](#) Sb., o soudním řádu správním)

- a) rozhodnutí o subjektivních právech a povinnostech fyzických a právnických osob,
- b) nezákonný zásah veřejné správy do subjektivních práv a povinností fyzických a právnických osob (rozuměj: nezákonné zásahy vzniklé v důsledku jiné činnosti správního orgánu než je rozhodnutí),
- c) nečinnost správního orgánu,
- d) kompetenční spory,
- e) věci volební,
- f) věci politických stran a politických hnutí.

4. Nová právní úprava dále rozdělila přezkum správních rozhodnutí do dvou větví, přičemž jako dělicí kritérium byly stanoveny následující premisy:

- a) pokud rozhodnutí správního orgánu zasahuje do veřejnoprávních práv a povinností adresáta (fyzické či právnické osoby) náleží přezkum tohoto rozhodnutí do sféry působení správních soudů, které věc projednají a rozhodnou v režimu zákona č. [150/2002](#) Sb., o soudním řádu správním.
- b) pokud ovšem rozhodnutí správního orgánu zasáhne soukromoprávní práva a povinnosti adresáta, nenáleží jeho přezkum do kompetence správního soudnictví nýbrž do působnosti obecných soudů, které věc na návrh dotčené osoby po právní moci správního rozhodnutí přezkoumají dle nových ustanovení hlavy V. občanského soudního řádu.

Rozčlenění správních rozhodnutí na „soukromoprávní“ a „veřejnoprávní“

a v důsledku toho i rozdělení kompetencí mezi obecné a správní soudy může v určitých případech, po jistou dobu, než dojde k ustálení judikatury činit potíže. Z těchto důvodů byl zákonem č.

[131/2002](#) Sb. zakotven mechanismus pro řešení těchto (a některých dalších) typů kompetenčních sporů. Dle § 2 zákona č. [131/2002](#) Sb. kompetenční spory mezi soudy v občanském soudním řízení a soudy ve správním soudnictví (§ 1 odst. 1 písm. b) zákona č. [131/2002](#) Sb.) projednávají a rozhodují smíšené senáty složené vždy ze tří soudců Nejvyššího soudu a ze tří soudců Nejvyššího správního soudu.

V příštím příspěvku se pokusím vymezit hlavní odlišnosti v postupu soudního přezkoumávání „soukromoprávních“ a „veřejnoprávních“ správních rozhodnutí a dále nejdůležitější okruhy problémů spojených s dělbou kompetencí ohledně přezkumu aktů veřejné správy mezi obecné a správní soudy.
prameny:

zákon č. [150/2002](#) Sb., o soudním řádu správním

zákon č. [151/2002](#) Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím soudního řádu správního

zákon č. [131/2002](#) Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů

přednáška doc.JUDr. Petra Průchy „Správní soudnictví“ ze dne 31.3.2003

Další články:

- [Sdílení elektřiny v obecních projektech, změny po 1.8.2026 a zapojení bateriových úložišť](#)
- [Jak naložit s „oznámením“ přestupku soukromých osob? A je to vlastně oznámením ve smyslu zákona o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich?](#)
- [Systémová podjatost ve správním řízení aneb požadavek na překročení nadkritické míry rizika systémové podjatosti](#)
- [Bezpilotní systémy vlastní konstrukce v kategorii Specific: regulatorní požadavky a praktické aspekty](#)
- [Pacht závodu a zákaz přenechání věci třetí osobě](#)
- [Digitální důkazy z webu v soudním řízení: jak doložit, co bylo online zveřejněno?](#)
- [Nepravomocné povolení stavby a změna územního plánu](#)
- [Letiště a letecké stavby](#)
- [Nejvyšší správní soud vymezuje nové hranice zneužití práva u běžných nákladů na reklamu](#)
- [Limity dohledu nad výkonem znalecké činnosti](#)
- [Stavebníci získávají od roku 2026 silnější pozici v soudních sporech o povolení stavby](#)